

Observator de politici publice

Politici responsabile pentru dezvoltare durabilă

Observatorul de politici publice cuprinde analiza unor proiecte de acte legislative și normative de sensibilitate publică din agendele Executivului și Legislativului din Republica Moldova, precum și a unor informații publice, în scopul identificării potențialelor riscuri pentru interesul public și opțiuni de politici.

Documentul a fost realizat în cadrul proiectului „Consolidarea statului democratic de drept: contribuția societății civile” implementat de Transparency International – Moldova și susținut financiar de Ambasada Regatului Țărilor de Jos. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat poziția finanțatorilor.

Aplicarea interdicției de a ocupa o funcție publică sau o funcție de demnitate publică: politicile de sancționare a încălcării regimului de integritate pot fi mai eficiente

Aplicarea interdicției de a ocupa o funcție publică sau o funcție de demnitate publică este reglementată de Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, precum și de Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate. Interdicția este aplicată, acumulându-se suficiente experiențe în acest sens. Totuși, politicile de sancționare pot fi eficientizate, mai multe aspecte, ce țin de reglementări și practici, urmând a fi îmbunătățite.

Cadrul legal

Răspunderea subiecților declarării pentru încălcarea prevederilor Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale (Legea nr. 133/2016) este reglementată, în general, de art. 23 din legea citată.

Astfel, încălcarea prevederilor legii atrage, după caz, răspundere:

- disciplinară;
- contravențională;
- civilă;
- penală.

Fapta subiectului declarării, în privința căruia s-a constatat starea de incompatibilitate nesoluționată în termenul legal, constituie temei pentru tragere la

răspundere disciplinară, contravențională și/sau, după caz, pentru încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale acestuia.

Fapta subiectului declarării, în privința căruia s-a constatat că acesta a soluționat o cerere/un demers, a emis sau a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese, constituie temei pentru tragere la răspundere contravențională, penală și/sau, după caz, pentru revocarea, destituirea sau încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale subiectului în cauză.

Fapta subiectului declarării, în privința căruia s-a constatat încălcarea regimului juridic al restricțiilor și limitărilor, constituie temei pentru tragere la răspundere contravențională și/sau, după caz, pentru încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale acestuia.

Persoana, a cărei avere a fost constatată, în totalitate sau în parte, ca fiind nejustificată, printr-o hotărâre judecătorească definitivă, urmează a fi destituită sau revocată, după caz, din funcția pe care o deține.

Subiectul declarării eliberat sau destituit din funcție potrivit prevederilor citate mai sus este decăzut din dreptul de a mai exercita o funcție publică sau o funcție de demnitate publică, cu excepția funcțiilor eligibile, pe o perioadă de 3 ani de la data eliberării sau destituirii din funcția publică ori de demnitate publică respectivă sau din data încetării de drept a mandatului său. Dacă persoana a ocupat o funcție eligibilă, ea nu mai poate ocupa aceeași funcție pe o perioadă de 3 ani de la încetarea mandatului.

În cazul în care persoana nu mai ocupă o funcție publică sau de demnitate publică la data constatării averii nejustificate, a stării de incompatibilitate ori a conflictului de interese, interdicția de 3 ani se aplică, potrivit legii, de la data la care a rămas definitiv actul de constatare sau, respectiv, a rămas definitivă și irevocabilă hotărârea judecătorească prin care se confirmă existența

averii nejustificate, a stării de incompatibilitate ori a conflictului de interese.

În conformitate cu art. 35 alin. (4) și art. 37 alin. (4) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate (Legea nr. 132/2016), actul de constatare rămâne definitiv la expirarea termenului de contestare sau, dacă este contestat, în momentul în care hotărârea judecătorească devine irevocabilă.

Potrivit legii citate, interdicția de a deține o funcție publică sau o funcție de demnitate publică se aplică de către inspectorul de integritate.

Astfel, în conformitate cu art. 34 alin. (3) din legea menționată, urmare a controlului averii și al intereselor personale, inspectorul de integritate, dacă constată o diferență substanțială între veniturile obținute, cheltuielile realizate și averea dobândită a persoanei supuse controlului, dispune încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale acestuia și aplică interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică.

Similar, potrivit art. 39 alin. (1) lit. b) din legea citată, inspectorul de integritate, în cazul în care constată nedeclararea sau nesoluționarea unui conflict de interese ori încălcarea regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, după caz, emite un act de constatare în care solicită încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale subiectului declarării și aplică pentru acesta interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică. În virtutea art. 39 alin. (2) din legea menționată, inspectorul de integritate decide dacă dispune aceste măsuri în funcție de gradul de vinovăție al subiectului declarării, de natura abaterii, de numărul și durata abaterilor, de comiterea unor abateri similare anterior, de prejudiciul adus interesului public și de funcția publică deținută.

Registru de stat al persoanelor care au interdicție de a ocupa o funcție publică sau o funcție de demnitate publică este ținut și publicat de Autoritatea Națională de Integritate (ANI), în virtutea art. 7 alin. (2) lit. i) din Legea nr. 132/2016 și art. 23 alin. (8) din Legea nr. 133/3016.

Punerea în aplicare a normelor de drept

Potrivit datelor actuale din Registru¹, în perioada anilor 2017-2021, a fost aplicată interdicția de a ocupa o funcție publică sau o funcție de demnitate publică, în privința a 91 de persoane, respectiv:

- în anul 2017 – în privința a 1 persoane;
- în anul 2018 – în privința a 1 persoane;
- în anul 2019 – în privința a 15 persoane;
- în anul 2020 – în privința a 38 persoane;
- în anul 2021 – în privința a 36 persoane.

Practic, este imposibilă analiza datelor din perspectiva statutului funcțiilor deținute de persoanele vizate. Informațiile publicate în Registru nu totdeauna sunt complete sau corecte. În unele cazuri, Registrul nu conține datele privind organizația și funcția deținută de persoana vizată sau aceste informații sunt vădit eronate (a se vedea imaginea de mai jos).

Bolcan Lilia	PENITENCIARUL NR.1 TARACLIA	DIRECTOR GENERAL	2020-02-12	2023-02-11
Bujor Alexandru	NEIDENTIFICATA	NEIDENTIFICATA	2019-03-27	2022-03-27
BUZAN GHEORGHE	MARELE STAT MAJOR AL ARMATEI NATIONALE	CONSILIER LOCAL	2020-11-22	2023-11-21
CEAUSCEAC VALENTINA			2019-11-11	2022-10-11
Chilari Larisa	SECTIA PENTRU STATISTICA A RAIONULUI DONDUZENI	DIRECTOR	2019-08-09	2022-08-09
CHIRJAC MARCEL	PRIMARIA COMUNEI BAIMACLIA	SEF AL CAMINULUI CULTURAL	2020-05-31	2023-05-30
Ciobanu Serghei		PRESEDINTE	2021-10-04	2024-10-04
Clapciuc Serghei	MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE SI INTEGRARI EUROPE	PRIMAR	2020-09-04	2023-09-03
Coadă Veaceslav	MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE SI INTEGRARI EUROPE	SEF INTERMAR DE DIRECTIE	2019-09-26	2022-09-25
Cojocari Tatiana		CONSILIER	2020-03-28	2023-03-27
Comandari Lilia	MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE SI INTEGRARI EUROPE	DIRECTOR DE GRADINITA	2020-07-27	2023-07-27
Coscodan Stelian	MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE SI INTEGRARI EUROPE	VICEPRIMAR	2020-03-16	2023-03-15

Sursa: ANI, *Registru de stat al persoanelor care au interdicție de a ocupa o funcție publică sau o funcție de demnitate publică* (<https://portal-declaratii.ani.md/#search-2>)

De altfel, în monitorizarea procesului de executare a actelor de constatare, o altă problemă constituie neactualizarea statutului acestora la devenire definitivă.

Cu titlu de exemplu, a se vedea cazul Cojocari Tatiana, consilier. În speță, actul de constatare ar trebui să aibă statutul de act devenit definitiv, altfel persoana vizată nu ar fi trebuit să fie inclusă în Registru.

Sursa: *pagina oficială web a ANI* (<https://ani.md/index.php/ro/search/node?keys=Cojocari%20Tatiana>)

¹ ANI, *Registru de stat al persoanelor care au interdicție de a ocupa o funcție publică sau o funcție de demnitate publică*, <https://portal-declaratii.ani.md/#search-2> (accesat 26.04.2022)

Cazul denotă și o altă problemă – practici neconforme în înscrierea în Registru a datei când începe să curgă interdicția ocupării unei funcții publice sau a unei funcții de demnitate publică. În speță, în Registru, este indicat 28 martie 2020, data imediat următoare datei emiterii actului de constatare, ceea ce este contrar prevederilor legale, dar și părții dispozitive a actului de constatare.²

Concluzii și recomandări

Interdicția de a ocupa o funcție publică sau o funcție de demnitate publică este aplicată, ANI acumulând suficiente experiențe în acest sens. Totuși politicile de sancționare pot fi eficientizate, mai multe aspecte urmând a fi tratate și îmbunătățite.

În ceea ce privește practicile aplicării, este de recomandat:

- completarea cu acuratețe a datelor din Registru. În acest sens este necesară dezvoltarea unui regulament privind ținerea Registrului. Eventualul regulament ar trebui să conțină și niște instrucțiuni foarte clare care ar trebui să ghideze persoanele responsabile de completarea Registrului, inclusiv în partea ce ține de datele curgerii termenului interdicției (început și sfârșit);
- actualizarea statutului actelor de constatare la devenirea acestora definitive, altfel fiind în general imposibilă monitorizarea procesului de executare a celor dispuse.

Pe lângă acestea, se mențin mai multe aspecte problematice care ar trebui tratate prin revizuirea prevederilor legale privind aplicarea interdicției de a ocupa o funcție publică sau o funcție de demnitate publică, cele mai importante fiind următoarele:

- există, în virtutea art. 3 alin. (1) din Legea nr. 133/2016, subiecți ai declarării care dețin funcții ce nu constituie nici funcții publice, nici funcții de demnitate publică, astfel interdicția în cauză fiindu-le inaplicabilă. Ne referim la: membrii consiliilor de supraveghere ale companiilor Teleradio-Moldova și Teleradio Găgăuzia; unii membri ai Consiliului Superior al Magistraturii și ai Consiliului Superior al Procurorilor, precum și membrii organelor din subordinea acestora; membrii nepermanenți ai Comisiei Electorale Centrale; unii conducători ai organizațiilor

publice și adjuncții acestora; personalul din cabinetele persoanelor cu funcții de demnitate publică; membrii Consiliului de integritate; membrii colegiilor/comisiilor de admitere în profesie, de evaluare, disciplinare și/sau de etică a profesiei conexe justiției;

- nu este clar dacă interdicția trebuie să se aplice ocupării oricărei funcții publice/de demnitate publică sau trebuie să se aplice ocupării unei anumite funcții concrete, care a fost deținută nemijlocit de persoana vizată – de exemplu, primar al unei anumite localități;
- faptele, pentru care este aplicabilă interdicția în cauză, în esență, constituie fie anumite contravenții, fie anumite infracțiuni. Pentru comiterea acestora se aplică și privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții, ca pedeapsă contravențională (art. 35 din Codul contravențional al Republicii Moldova, nr. 218/2008) sau penală (art. 65 din Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985/2002). Astfel, mecanismele de sancționare se dublează, iar natura interdicției aplicabile în condițiile Legii nr. 133/2016 rămâne confuză, nefiind o sancțiune nici disciplinară, nici contravențională, nici civilă, nici penală.

**TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
MOLDOVA**

Str. „31-August 1989”,
nr.98, of. 205, Chișinău,
MD-2004, R. Moldova

Tel. 20-34-84, 20-34-85
office@transparency.md
www.transparency.md

² ANI, Act de constatare nr. 51/19 din 27 martie 2020, <https://ani.md/sites/default/files/2020-05/Cojocari%20Tatiana.PDF>